

TALLINNA RAHUMÄE PÕHIKOOL

TRIINE LIIS AINSAAR

9. KLASS

RATSASPORT

JUHENDAJA: MERILI MURAKAS

SISSEJUHATUS

Ratsutamise, ratsaspordi ja hobuste vastu olen tundnud suurt huvi juba lapsest saati. See oli üks põhjustest, miks valisin oma uurimistöö teemaks ratsaspordi – isiklik huvi. Tehes uurimistööd ratsaspordist, avaneb mul võimalus kasutada oma aastatega kogunenud oskuseid ja kogemusi ning uurida ja saada juurde uut infot millegi kohta, mis mulle väga huvi pakub. Nagu eelpool mainitud sai, on aastaid ratsutamist ja hobustega tegelemist mulle palju õpetanud ning olen sealjuures ka märganud, et ratsutamisel kasutatakse palju erinevaid abivahendeid. Sellele rohkem tähelepanu pöörates hakkas mind väga huvitama, kui levinud on erinevate abivahendite kasutamine, ning otsustasin uurida võistlustel kasutatavaid abivahendeid ning lisaks ka erinevate suuliste kasutust ratsavõistlustel.

Töö eesmärgiks on uurida, milliseid abivahendeid ja suuliseid kasutatakse peamiselt koolisõiduvõistluse avatud skeemis ja laste skeemis ning teada saada, kui palju vaatluse all olevatest võistlejatest võtab võistlustel appi abivahendid ning kui palju ja milliseid abivahendeid peamiselt kasutatakse. Hüpotees on, et kõige levinum abivahend, mida kasutatakse, on stekk, ja kõige rohkem kasutatud suuliste tüüp on trenselsuuline. Uurimise teostamiseks kasutati vaatlust, mis võimaldas saada hea ülevaate võistlusest, võistlejatest ja kasutatavatest abivahenditest ning ka muust võistlusel toimuvast. Vaatlesin Rahula Talli ja Tondi Ratsaspordiklubi korraldatud ratsavõistlust „Rahula Kevad“. Töö on jaotatud viide ossa, millest viies osa keskendub vaatlusele ning ülejäänud osad koolisõidu ala väljakujunemisele, ratsaspordialadele, tuntumatele suulisetüüpidele ja tuntud hobusetõugudele Eestis.

SISUKORD

TÖÖS KASUTATUD MÕISTED	3
1. KOOLISÕIDU ALA VÄLJAKUJUNEMINE	4
2. RATSASPORDIALAD	4
2.1 Takistussõit.....	4
2.2 Koolisõit.....	4
2.3 Kolmevõistlus	5
2.4 Rakendisport	5
2.5 Kestvusratsutamine	5
2.6 Lääneratsutamine ehk <i>western</i> -ratsutamine	6
2.7 Voltižeerimine	6
2.8 Polo	6
3. LEVINUMAD SUULISED	7
3.1 Trenselsuuline	7
3.2 Põksuuline ehk piiksuuline	8
3.3 Oliivsuuline	8
3.4 D-rõngastega suuline	9
3.5 Olümpiasuuline.....	9
3.6 Baucher-tüüpi suuline.....	10
4. TUNTUD HOBUSETÕUD EESTIS	10
4.1 Tori hobune	10
4.2. Hollandi soojavereline hobune	10
4.3 Eesti hobune	11
4.4 Eesti sporthobune ja Eesti ratsaponi.....	11
5. RATSAVÕISTLUSE VAATLUS.....	11
5.1 Vaatluse sissejuhatus.....	11
5.2 Avatud skeem ST2 (ST)	12
5.3 Lapsed, skeem ST2 (ST)	12
5.4 Vanusegruppide skeemide võrdlus ja analüüs.....	12
KOKKUVÕTE	15
KASUTATUD ALLIKAD.....	16

TÖÖS KASUTATUD MÕISTED

Suuline – hobuse suus käiv metallist või kummist osa, mis kinnitatakse valjaste külge. Suulise rõnga külge kinnitatakse ratse ja põserihm

Stekk – ratsapiits

Kannused – ratsaniku saapakontsa külge käivad metallesemed hobuse ergutamiseks ja tugevamate jalamärguannete andmiseks

Koolisõidu skeem ehk skeem – koolisõidu harjutuste sooritamise järjekord

Istak – õige istumisasend, ratsanik istub sirgelt ja lõdvestatult, nii et tema kõrv, õlg, puus ja kand on külje pealt vaadates ühel vertikaalsel joonel

Allüür – hobuse liikumisviis

Volt – 5- või 10-meetrine ring hobuse jooksutamiseks.

Korde – suulise külge kinnitatav abivahend saamaks kontakti hobuse suuga. Kinnitatakse külgkaitsmetele.

1. KOOLISÕIDU ALA VÄLJAKUJUNEMINE

Esimese teadaoleva ratsutamissoo kirjutab 400 aastat eKr Xenophon, Vana-Kreeka ajaloolane. Ta kirjutab raamatu Kreeka ratsaväele, kelle elu sõltus nende hobuste reageerimiskiirusest lahingus. Hobune pidi lahingutes olema kuulekas ja kergesti juhitav ning seetõttu oli vaja hobuste treenimiseks erinevaid harjutusi, mis muutsid hobuse alluvamaks. Xenophon rõhutas, et hobuseid tuleb treenida heatahtlikult ja lahkelt. Keskajal töid rasked ja kohmakad raudrüüd endaga kaasa selle, et harjutused hobuste treenimiseks kadusid enamjaolt kasutusest. Koos renessanssiga tulid vanad põhimõtted hobuste treenimisest taas kasutusse. Praktiliselt esimene tõsiseltvõetav teos ratsutamisest pärast pikka keskaega oli 1550. aastal ilmunud Federico Grisone „Ratsutamise reeglid“. Üks olulisemaid inimesi koolisõidu ajaloos oli François Robichon de la Guérinière, kelle raamat „Ratsakunsti kool“ ilmus 1733. aastal. Ta pidas äärmiselt oluliseks ratsaniku istakut (õige istumisasend) ja pehmet ning tundlikku kätt. Esmakordselt oli koolisõit kavas olümpiamängudel 1912. aastal. (Antiigileksikon, 1983)

2. RATSASPORDIALAD

2.1 Takistussõit

Takistussõit on üks enim tuntud ratsaspordialasid maailmas. Takistussõidus on ülesandeks ületada võimalikult kiiresti ja ilma vigadeta võistlusrajale üles pandud takistused ehk parkuur. Eesmärgiks on testida ratsaniku ja hobuse osavust, täpsust ning võimekust. Võitjaks on see, kes ületab parkuuri kõige edukamalt ehk kogub vähima arvu karistuspunkte, läbib marsruudi kõige kiiremini või kogub kõige rohkem punkte. Karistuspunkte ja- sekundeid saab takistuste mahaajamise, tõrkumise ja ka ajalimiidi ületamise eest. (Ratsaliit.ee)

2.2 Koolisõit

Koolisõitu kutsutakse sageli ka kogu ratsutamise aluseks, sest rahulikult ja süstemaatiliselt treenitud hobust on hea kasutada ka muudel ratsaspordialadel. Sisuliselt tähendab koolisõit hobusega kergemate ja keerulisemate harjutuste sooritamist. Koolisõidu eesmärgiks on demonstreerida hobuse head füüsilist vormi ning võimekust, sooritades erinevaid harjutusi kolmes allüüris (liikumisviis), milleks on samm, traav ja galopp. Võistlusspordis püüeldakse hobuse ja ratsaniku suurima täpsuse ja harmoonia poole. Kõrvaltvaatajale peab tunduma, nagu ratsanik ei mõjutaks hobust. Koolisõitu nimetatakse vahel ka kõigi ratsutamisdistsipliinide alustalaks, kuna koolisõit arendab hobuse erinevaid lihasgruppe, vastupidavust, tugevust ja tasakaalu ning ka ratsaniku tasakaalu ja koordineerimist. Samuti

arendab koolisõit ka hobuse ja ratsaniku kehatunnetust ja -taju. Ratsanik õpib hobust paremini tunnetama ja andma õigeid märguandeid, et saada soovitud tulemus, ning hobune õpib vastama märguannetele ning tunnetama paremini oma keha ja liikumist. Koolisõiduvõistlustel on kannused kohustuslikud, välja arvatud laste, poniratsanike ja harrastajate arvestuses. (Ratsaliit.ee)

2.3 Kolmevõistlus

Kolmevõistlus koosneb koolisõidust, takistussõidust ja maastikukrossist. Kolmevõistlus on üks kõige mitmekesisem ratsaspordiala, mis nõuab suurt osavust, treenitust ja vastupidavust ning mille eesmärgiks on hobuse ja ratsaniku mitmekülguse näitamine erinevatel aladel. Võistlus algab koolisõiduga ning maastikukross ja takistussõit toimuvad tavaliselt teisel või kolmandal võistluspäeval olenevalt võistlusest. Kõik kolm ala tuleb läbida samal hobusel. Enamasti kestavad võistlused 1–3 päeva ning seda seetõttu, et hobustel oleks piisav puhkeaeg erinevate alade vahel ja et neid mitte üle koormata. Võistluse lõpptulemus selgub kõikidelt aladelt saadud punktide liitmisel. (Hobumaailm.ee)

2.4 Rakendisport

Rakendispordi näol on tegu ühe vanima hobuspordialaga, sest hobuseid hakati kasutama vedamiseks tunduvalt varem kui ratsutamiseks. See on üks väheseid „ratsaspordialasid“, kus tegelikult ratsanikke polegi. Kutsar istub vankris, mida veab üks või mitu hobust või poni, ning võistlus koosneb kolmest alast, milleks on koolisõit, maraton ja täpsussõit koonustega. Koolisõidus tuleb demonstreerida erinevatel kiirustel erinevaid allüüre (üleminekuid, peatusi, volte (ringid) jne). Maraton on kuni 18 km pikkune looduslike takistustega (kraavid, labürindid, künkad, orud jms) rada, mille läbimiseks on tähtis õige kiirus, kutsari osavus, silmamõõt, hobuste vastupidavus ja koostöö. Täpsussõidus tuleb loogelda koonuste vahel, mille otsa on asetatud väikesed pallid, mida ei tohi maha ajada. Täpsussõidu eesmärgiks on testida hobuse allumisvõimet ja vormi väsitava maratoni järgselt. Lõpptulemus saadakse, arvestades kõikide alade tulemusi, nagu kolmevõistluseski. (Hobumaailm.ee)

2.5 Kestvusratsutamine

Kestvusratsutamine ehk ratsarännak paneb proovile ratsaniku oskused ja hobuse kiiruse ja vastupidavuse maastikul. Ratsaniku oskus hobust käsitseda on tähtsal kohal, sest see mõjutab hobust suuresti. Hobustele tehakse enne ja pärast võistlusi veterinaarkontroll ning tulemus läheb kirja vaid nendel võistlejatel, kelle hobused läbivad kontrolli edukalt. Kui rada on üle 40

km pikk, tehakse iga 40 km järel hobustele veterinaarkontroll ja kohustuslik paus, mis kestab 20–40 minutit (vahepausi ei loeta lõpptulemuse hulka). Rajal ei ole takistusi, kuid on vahelduv maastik, mida võib läbida ükskõik millises allüüris vastavalt ratsaniku soovile. Ratsanikul on lubatud isegi hobuse seljast maha tulla, kuid startima ja finišeerima peab sadulas. Võistluse jooksul ja ka enne ning pärast seda tuleb pöörata väga suurt tähelepanu hobuse tervisele ja heaolule. (Ratsaliit.ee)

2.6 Lääneratsutamine ehk *western*-ratsutamine

Lääneratsutamine on Eestis suhteliselt vähelevinud, seda harrastatakse rohkem mujal maailmas, põhiliselt Ameerikas. *Western*-ratsutamine arenes välja tänu kauboidede, kes vajasid karja ajamiseks väga osavaid, kiireid ja julgeid hobuseid. Spordiala eesmärgiks on näidata hobuse oskusi ja võimekust piiratud alal. Lääneratsutamisel peab ratsanik hoidma ratsmeid ühe käega ja lõdvalt ning kasutusel on *western*-sadul. Lääneratsutamise sümboliteks on äkkpeatused, 360-kraadised kohapeal pöörded, jalavahetused, tagasipöörded ja muud elemendid. Lääneratsutamine erineb väga palju klassikalisest e inglise stiilis ratsutamisest, kuna kasutusel on teistsugused võtted ja erineb ka varustus. (Hobumaailm.ee)

2.7 Voltižeerimine

Voltižeerimine on võistlusala, kus sooritatakse erinevaid staatilisi ja dünaamilisi võimlemisharjutusi galopeerival hobusel. Enamasti jookseb hobune kordel (abivahend hobusega kontakti saamiseks ja jooksutamiseks) ning kordetaja juhib teda vähemalt 15-meetrise ringil, samal ajal kui voltižeerija sooritab hobusel harjutusi. Voltižeerimises on tähtis, et voltižeerijal oles väga hea füüsiline vorm ning et hobune oleks hea iseloomuga ja rahulik. Voltižeerimist ei õpita mitte ainult hobuse seljas, vaid suur tähtsus on ka ilma hobuseta tehtavatel harjutustel maapinnal, kuna need tagavad voltižeerija hea füüsilise vormi. Kuna voltižeerimine arendab väga hästi ratsaniku koordinaatsiooni, tunnetust ja tasakaalu, teevad erinevaid voltižeerimisharjutusi ka ratsutajad, kes võistlusspordina sellega ei tegele (nt takistussõitjad, koolisõitjad). (Hobumaailm.ee)

2.8 Polo

Polo on pallimäng, kus kaks ratsameeskonda üritavad käesolevate meetripikkuste puitvasaratega lüüa palli vastase väravasse. Meeskonnas on neli ratsanikku, keda saab välja vahetada vaid siis, kui ratsanik on vigastatud või haige. Väljaku mõlemas otsas asub seitsmemeetrine põikpuuta värav, kuhu tuleb pall sisse lüüa. (Hobumaailm.ee)

3. LEVINUMAD SUULISED

3.1 Trenselsuuline

Trenselsuuline on enim levinud ja ka kõige vanemat tüüpi suuline. See koosneb sirgest või liigendiga suuosast ning kummaski otsas on üks rõngas, mille külge kinnituvad ratsmed ja põserihmad (joonis 1). Enamasti kasutatakse kahe- või kolmeosalisi trenselsuulisi. Trenselsuulise miinuseks on oht, et suulised võivad „näpistada“ hobuse suunurki, kui hobuse suunurk jääb suuosa ja rõnga vahele. Rõngas on kinnitatud suuosa külge nii, et see liigub ja seetõttu ongi oht vigastada hobuse suunurka. (Klaas, E. 2007)

Joonis 1. Kaheosaline trenselsuuline (<http://www.helketmar.ee/et/a/trensel-10>)

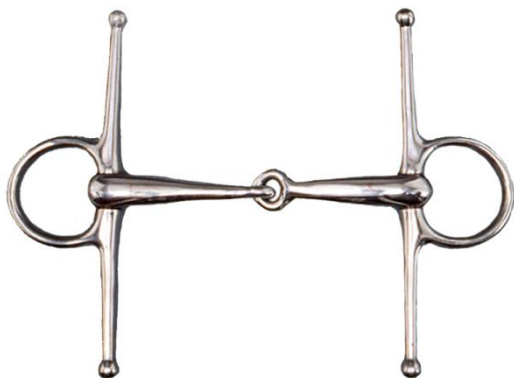

Joonis 2. Trenselsuulisega valjaid kandev hobune

(<http://www.tds-saddlers.com/albion-kb-snaffle-bridle---build-your-own-details.aspx>)

3.2 Põksuuline ehk piiksuuline

Põksuuline sobivad hästi noortele hobustele ning neid kasutatakse ka raskesti juhitavate hobuste puhul, kuna pulgad suulise otste juures avaldavad survet ka hobuse pea külgedele ning aitavad seeläbi kaasa hobuse juhtimisele (joonis 3). Tavaliselt kasutatakse kahe- või kolmeosalisi suulisi ning need ei erine palju oliivsuulisest, kui välja arvata pulkade olemasolu suulise otstes. (Hobukeskus.ee)

Joonis 3. Kaheosaline põksuuline (<https://www.hobukeskus.ee/shop/hobusele/valjad-hobusele/suulised/posksuulised/2-osalised-posksuulised/>)

3.3 Oliivsuuline

Oliivsuuline on väga sarnane trenselsuulisele, kuid sellel puudub liikuv rõngas suulise otstes, kuna oliivsuulise suuosa ja suulise ots on ühes tükis (joonis 4). Ka oliivsuulistest on kõige levinumad kahe- ja kolmeosalise suuosaga suulised. (Hobukeskus.ee)

Joonis 4. Kaheosaline oliivsuuline (<https://www.hobukeskus.ee/shop/hobusele/valjad-hobusele/suulised/oliivsuulised/2-osaline-oliivsuuline-19-mm/>)

3.4 D-rõngastega suuline

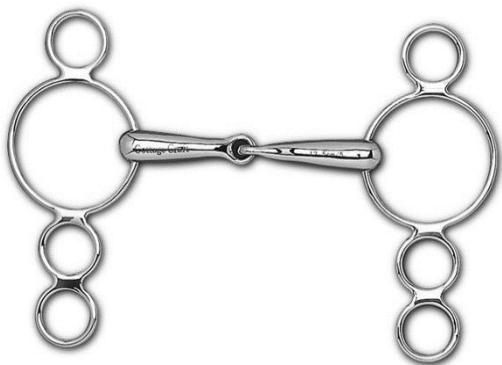
D-rõngastega suulise kuju ei lase sarnaselt põksuulisega suulist ühelt poolt hobuse suhu tõmmata ning nende mõju on ehk veidi tugevam ja otsesem kui oliivsuulisel (joonis 5). D-kujulised rõngad suulise otstel aitavad kontrollida hobuse pead. Seda tüüpi suulised sobivad hästi noortele ja kogenematutele ratsutajatele ning neid suulisi kasutatakse palju ka galopivõidusõitudel. (Hobukeskus.ee)

Joonis 5. Kaheosaline D-suuline (<http://www.helketmar.ee/et/a/d-suuline-trensel-12-5cm-10>)

3.5 Olümpiasuuline

Olümpiasuuline on mitme rõngaga suuline. Suurim rõngas on ühendatud suulisega ning väiksemad rõngad paiknevad suure rõnga üla- ja alaosas (joonis 6). Suuline mõjub üheaegselt hobuse suule ja kuklaosale ning on abiks hobuste puhul, kes tõstavad liigselt oma esimest osa. Kuna tegu on tugeva suulisega, on selle kasutamisel kergem hobust juhtida ning ühtlasi suureneb kontroll hobuse üle, kuid suulise karmuse tõttu peab ratsanik olema rahuliku käega ja omama piisavalt kogemusi ja oskusi. (Hobukeskus.ee)

Joonis 6. Kaheosaline olümpiasuuline (<https://www.hobukeskus.ee/shop/hobusele/valjad-hobusele/suulised/gag-suulised/2-osalised-gag-suulised-belgian-continental/>)

3.6 Baucher-tüüpi suuline

Baucher-tüüpi suuline aitab mõjutada hobust kuklast, tagades kaela painduvuse ning need on eelkõige mõeldud hobustele, kes on eest rasked, mis tähendab seda, et hobune on raskesti taltsutatav ja juhitav. Seda suulist kasutades on ratsanikul võimalik saavutada hobuse üle parem kontroll. Põserihm kinnitatakse suulise väiksema rõnga ning ratse suurema rõnga külge (joonis 7). Baucherid aitavad hobust paremini kontrollida ning neid kasutades saab ratsanik käsklusi hobusele selgemini mõista anda. (Hobukeskus.ee)

Joonis 7. Kolmeosaline Baucher-tüüpi suuline (<https://www.hobukeskus.ee/shop/hobusele/valjad-hobusele/suulised/oliivsuulised/2-osaline-oliivsuuline-baucher/>)

4. TUNTUD HOBUSETÕUD EESTIS

4.1 Tori hobune

Tori hobune on elava temperamendiga, suure veoltahtega ja healoomuline. Ta on vähenõudlik, mitmekülgne ja vastupidav. Tähtsat osa tori hobusetõu kujundamisel etendasid eesti, norfolgi traavli, ida-friisi ja bretooni tõugu hobused. Tüübilt kujutab tori tõug endast keskmise suurusega, hästi arenenud lihastikuga ja tugeva luustikuga universaalset hobust. Hobused on vastupidavad keskmistel ja rasketel töödel ning heade töomadustega ka kergel veol ja sõidus. (ehs.ee)

4.2. Hollandi soojavereline hobune

Hollandi soojavereline hobune on tuntud oma avara ja elastse liikumise poolest, mis teeb ta asendamatuks võistlushobuseks kooli- ja takistussõidus, kus saavutab aastast aastasse kõrgeid kohti. Nad on tasakaalukad ja kuulekad ja särtsakad hobused, kellel on sujuv liikumine ja kes sobivad hästi võistlussporti. (hobustest.weebly.com)

4.3 Eesti hobune

Eesti hobune kuulub põhja-metsahobuste hulka ning ta on arenenud ja hästi kohanenud eluks põhjamaises kliimas. Peamiselt ponikasvu hobune on suurepärase laste ratsahobune, kuid on tugev, kandes vaevata ka täiskasvanud ratsanikku. Nad on tugeva tervisega, iseseisva otsustusvõimega, äärmiselt intelligentsed, rahumeelsed ja pikaealised hobused. (eestihobune.ee)

4.4 Eesti sporthobune ja Eesti ratsaponi

Eesti sporthobune ja eesti ratsaponi on aretatud mitmete erinevate tõugude ristamise tulemusena. Nad on kasutusel peamiselt võistlusspordis, kuhu sobivad hästi ka oma kergema kehaehituse ja hea iseloomu poolest. (estsporthorse.ee)

5. RATSAVÕISTLUSE VAATLUS

5.1 Vaatluse sissejuhatus

Uurimistöö ühe osana vaatlesin Rahula Talli ja Tondi Ratsaspordiklubi korraldatud ratsavõistlust Rahula Kevad. Võistlus toimus 04.03.2017 ning tegu oli rahvusliku koolisõidu võistlusega. Vaatluse all oli kaks skeemi: avatud skeem ST2 (ST) ja lapsed (kuni 14-aastased), skeem ST2 (ST). Skeemide tähised tulenevad erinevatest raskusastmetest ja tähis näitab, millises järjekorras erinevaid harjutusi hobune ja ratsanik peavad läbima.

XS – väga kerge

S – kerge

M – keskmine

L – raske

XL – väga keeruline

(hobuforum.ee)

Vaatlusel olid kergemad skeemid, ST taseme skeemid on mõeldud kasutamiseks treeningvõistlustel ja madalama tasemega rahvuslikel võistlustel ning edetabelipunkte ei anna. (koolisõidumäärustik 2018)

Vaatlesin kannuste, steki ja erinevate suuliste kasutamist ning lisaks ka võistlusel osalenud ratsanikke ja hobuseid.

5.2 Avatud skeem ST2 (ST)

Avatud skeemis osales kuus võistluspaari. Võistluse vältel eemaldati üks võistleja, kuna hobune ei allunud ratsanikule. Võistlejad kasutasid peamiselt trenselsuuliseid, vaid üks võistleja oli otsustanud teistsuguse suulise kasuks (D-rõngastega suuline). Pooled osalejatest ehk kolm ratsanikku kasutasid kannuseid, kuid viiel võistlejal oli kasutusel pikk koolisõidustekk. (tabel 1)

Võistlusel osalenud hobustest viis olid ruunad ja vaid üks mära. Ühtegi takku selles skeemis ei osalenud, mis on ka arusaadav, kuna takud on ettearvamatamad ja neid on keerulisem käsitseda kui märasid ja ruuni. Tegu oli ka üsna kerge skeemiga, mis annab alust arvata, et ka ratsanike tase ei olnud väga kõrge. Kõige rohkem oli tori tõugu hobuseid, keda oli kolm. Veel osales ka kaks eesti sporthobust ja üks hollandi soojavereline hobune.

5.3 Lapsed, skeem ST2 (ST)

Laste skeemis oli osavõtjaid seitse ning ühtegi võistlejat võistluse jooksul võistlusest ei eemaldatud. Kõik võistlejad kasutasid trenselsuulisi, mis on ka üks levinumaid kasutusel olevaid suuliste tüüpe. Kannuste kasuks oli otsustanud neli võistlejat. Steki võttis kasutusele neli võistlejat. Võistelnud hobustest kolm olid ruunad ja neli märad. Skeemis ei osalenud ühtegi takku. Tõugudest oli kõige rohkem ristandeid, neid osales kolm. Lisaks osales kaks eesti hobust ja kaks eesti ratsaponi. Kõik laste skeemis võistelnud hobused olid ponimõõdus.

5.4 Vanusegruppide skeemide võrdlus ja analüüs

Kokku osales vaatluse all olnud skeemides kahe vanusegrupi peale kokku 13 ratsanikku ja hobust. Tabelist 1 tuleb välja, et suulistest kasutati põhiliselt trenselsuulisi, avatud skeemis viis võistlejat, laste skeemis kõik võistlejad ja mõlema skeemi peale kokku 12 võistlejat. Trenselsuuline ongi enamasti kõige rohkem kasutatav, kuna see on kõige tuntum, algelisem ja odavam, samas hobuse ohutust arvestades mitte just tingimata parim. Tabelist 1 on näha, et D-rõngastega suulist kasutas vaid üks võistleja. Rõngastega suulise põhiliseks plussiks on, et need on hobusele suhteliselt ohutud. Suurem rõngas ei võimalda hobusel neid kogemata ühelt poolt oma keelega läbi suu tõmmata. Trenselsuulisest on D-rõngastega suulised pisut kallimad.

Laste ja avatud skeemi võrdluses kasutati kannuseid rohkem laste skeemis, tabelist 1 on näha, et kannuseid kasutas laste skeemis 4 võistlejat. Avatud skeemis kasutas kannuseid 3 võistlejat. Kannuseid kasutas mõlema skeemi peale kokku 7 võistlejat. Minu jaoks oli üllatav, et üle poole võistlejatest kasutas kannuseid, kuna tegu oli suhteliselt lihtsa skeemiga ning üldjuhul on kõik hobused võimelised antud skeemiga hakkama saama ilma tugevamate jalamärguanneteta.

Tabelis 1 toodust on näha, et avatud skeemis kasutati stekki rohkem, kui laste skeemis. Avatud skeemis oli stekki kasutanud võistlejaid 5, laste skeemis 4 ja mõlema skeemi peale kokku 9 võistlejat. Stekki kasutamine on võistlustel suhteliselt laialt levinud ning seetõttu ei üllatanud mind, et stekki kasutas üle poole ratsanikest, pigem oleks ma eeldanud, et see protsent on isegi suurem.

Avatud skeemis eemaldati 1 ratsanik, kuna tal oli raskusi hobuse kontrollimisega. Laste skeemis ei kõrvaldatud võistlustelt kedagi.

Tabel 1. Võistlejate, kasutatud abivahendite ja suuliste andmed

	Avatud skeem	Laste skeem	Kokku
Võistlejate arv	6	7	13
Trenselsuulisi kasutanud võistlejad	5	7	12
Kannuseid kasutanud võistlejad	3	4	7
D-rõngastega suulised	1	0	1
Stekki kasutanud võistlejad	5	4	9
Eemaldatud võistlejad	1	0	1

Mõlema skeemi peale kokku osales võistlusel 13 hobust. Neist 8 olid ruunad ja 5 märad.

Täkke ei osalenud kummaski skeemis, mis ei ole ka üllatav, kuna täkkudega sõitmiseks peab ratsanikul olema palju kogemusi ja oskusi, sest täkid ettearvamatamad ja raskemini kontrollitavad kui märad ja ruunad.

Tabelist 2 on näha, et avatud skeemis oli ruunasid tunduvalt rohkem, kui märasid. Avatud skeemis osalenud hobustest olid 5 ruunad ja vaid 1 mära. Laste skeemis osales ruunasid ja märasid võrdsemalt kui avatud skeemis, kuid rohkem oli siiski märasid: 4 mära ja 3 ruuna. Kuigi laste skeemis võistles märasid rohkem, kui ruunasid, oli kahe skeemi peale kokku võistelnud hobustest siiski rohkem ruunasid kui märasid (tabel 2).

Tabel 2. Võistluskeemides osalenud hobuste jaotus

	Avatud skeem	Laste skeem	Kokku
Hobuste arv	6	7	13
Ruunad	5	3	8
Märad	1	4	5
Täkid	0	0	0

Avatud skeemis osalenud hobustest oli kõige rohkem tori tõugu hobuseid, keda oli 3 (tabel 3). Lisaks osales avatud skeemis veel ka eesti sporthobuseid, keda oli 2, ja ka 1 hollandi soojavereline hobune. Nagu tabelist 3 välja tuleb, olid võistlusel kõige levinumad hobusetõud tori, eesti ratsaponi, eesti sporthobune, eesti hobune ja ristandid. Minu jaoks oli väga meeldiv näha võistlemas ka hollandi soojaverelist hobust, kuna see tõug on Eestis vähem levinud kui Eesti enda hobusetõud ja ristandid. Hollandi soojavereline hobune ei ole küll väga haruldane Eestis kasutatav hobune, kuid siiski on neid siin vähem kui mõningaid teisi tõuge.

Tabelist 3 on näha, et laste skeemis osalenud hobustest oli kõige rohkem ristandhobuseid, keda oli 3. Lisaks ristanditele võistles laste skeemis ka eesti hobuseid, keda oli 2, ja eesti ratsaponisid, keda oli samuti 2. Kuna eesti hobused ja eesti ratsaponid jäävad kasvult enamjaolt poni mõõtu, ei ole üllatav, et neid võistles põhiliselt laste skeemis, kuid mitte avatud skeemis, kuna nooremad lapsed sõidavadki enamasti ponimõõtu hobustega, kes sobivad neile paremini kasvu ja oskuste poolest.

Mõlema skeemi peale kokku võistles kõige rohkem tori tõugu hobuseid ja ristandhobuseid, kumbki tõug osales mõlemas skeemis 3 korral. Eesti sporthobused osales 2, ristandeid 3 ja ratsaponisid 3 (tabel 3).

Tabel 3. Võistelnud hobuste tõuline jaotus

	Avatud skeem	Laste skeem	Kokku
Võistelnud hobuseid	6	7	13
Tori	3	0	3
Eesti sporthobune	2	0	2
Hollandi soojavereline hobune	1	0	1
Eesti ratsaponi	0	2	2
Ristand	0	3	3
Eesti hobune	0	2	2

KOKKUVÕTE

Uurimistöö keskendus ratsaspordile, eesmärgiks oli Rahula Talli ja Tondi Ratsaspordiklubi korraldatud ratsavõistluse „Rahula Kevad“ näitel uurida, milliseid abivahendeid ja suulisi kasutatakse koolisõiduvõistluse avatud skeemis ja laste skeemis ning neid võrreldes teada saada, kui palju vaatluse all olevatest võistlejatest võtab võistlustel appi abivahendeid ning kui palju ja milliseid abivahendeid peamiselt kasutatakse. Hüpotees oli, et kõige levinum abivahend, mida kasutatakse, on stekk, ja kõige rohkem kasutatud suuline on trensel-tüüpi. Uurimistöö tulemusena sain teada, et peamine abivahend, mida kasutati Rahula Talli ja Tondi Ratsaspordiklubi korraldatud ratsavõistluse koolisõidu avatud skeemis ja laste skeemis, oli stekk. Suulistest kasutati kõige rohkem trensel-tüüpi suulisi. Hüpotees osutus õigeks – kõige rohkem kasutatav vaatluse all olnud abivahend oli stekk ning enim kasutatav suuline trensel. Minu jaoks üllatav asi, mis tuli uurimistöös välja, oli, et suurel hulgal kasutatakse kannuseid, kuigi vaatluse all olnud skeem oli suhteliselt lihtne ja üldjuhul sõidetav ka ilma tugevamate jalamärguanneteta.

KASUTATUD ALLIKAD

- 1) Antiigileksikon (1983), Tallinn, „Valgus“
- 2) Klaas, E. (2007). Magistriprojekt: Väike Eesti-Inglise Seletav Koolisõidusõnastik.
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/3376/Klaas_%20Elisabet.pdf;jsessionid=839B4FCCC1E93A2FCD369877C1F6B429?sequence=1 (18.03.2017)
- 3) Ritter, T. (2008) A Brief Outline of the History of Dressage; Xenophon to Antoine de Pluvinel <http://www.artisticdressage.com/articles/history1.html> (2.04.2017)
- 4) 2 osalised gag suulised continental.
<https://www.hobukeskus.ee/shop/hobusele/valjad-hobusele/suulised/gag-suulised/2-osalised-gag-suulised-belgian-continental/> (18.03.2017)
- 5) 2-osalised oliivsuulised <https://www.hobukeskus.ee/shop/hobusele/valjad-hobusele/suulised/oliivsuulised/2-osaline-oliivsuuline-19-mm/> (17.03.2018)
- 6) 2-osalised oliivsuulised Baucher. <https://www.hobukeskus.ee/shop/hobusele/valjad-hobusele/suulised/oliivsuulised/2-osaline-oliivsuuline-baucher/> (18.03.2017)
- 7) 2-osalised põksuulised. <https://www.hobukeskus.ee/shop/hobusele/valjad-hobusele/suulised/posksuulised/2-osalised-posksuulised/> (18.03.2017)
- 8) D-rõngastega kummikattega pulksuulised.
<https://www.hobukeskus.ee/shop/hobusele/valjad-hobusele/suulised/d-rongad/d-rongastega-2-osalised-suulised/> (18.03.2017)
- 9) D-suuline trensel 12,5 cm. <http://www.helketmar.ee/et/a/d-suuline-trensel-12-5cm-10> (18.03.2017)
- 10) Equestrian vaulting.
https://en.wikipedia.org/wiki/Equestrian_vaulting#Competitive_vaulting (25.02.2017)
- 11) Gag kummist trensel 12,5 cm . <http://www.helketmar.ee/et/a/gag-kummist-trensel-12-5cm-10> (18.03.2017)
- 12) Kestvusratsutamise tutvustus. <http://www.ratsaliit.ee/alad/kr/kr-tutvustus/> (25.02.2017)
- 13) Kolmevõistluse tutvustus. <http://www.ratsaliit.ee/alad/kv/kv-tutvustus/> (25.02.2017)
- 14) Koolisõidu tutvustus. <http://www.ratsaliit.ee/alad/ks/ks-tutvustus/> (25.02.2017)
- 15) Kuidas valida hobusele sobivaid suulisi ehk suulistest ning mida need teevad.
<http://railiponid.blogspot.com.ee/2014/06/kuidas-valida-hobusele-sobivaid-suulisi.html> (18.03.2017)
- 16) Kust algab koolisõit? <http://www.ratsaliit.ee/artiklid/kust-algab-koolisoit/> (25.02.2017)
- 17) Mis on Eesti sporthobune? <http://www.estsporthorse.ee/?id=207> (2.04.2017)
- 18) Paraspordiala ratsutamise koolisõidu tutvustus.
<http://hobune.endre.pri.ee/index.php/et/> (2.04.2017)
- 19) Rakendispordi tutvustus. <http://www.ratsaliit.ee/alad/rs/rs-tutvustus/> (25.02.2017)
- 20) Ratsaspordialad. <http://www.hobumaailm.ee/?page=13> (25.02.2017)

- 21) Soojaverelised e. poolverelised hobused.
<http://hobustest.weebly.com/soojaverelised.html> (2.04.2017)
- 22) Takistussõidu tutvustus. <http://www.ratsaliit.ee/alad/ts/ts-tutvustus/> (25.02.2017)
- 23) Tori hobune. <http://www.ehs.ee/traamatud-mainmenu-43/tori-hobune-mainmenu-49.html> (2.04.2017)
- 24) Tori hobune (universaalne suund). <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=181>
(2.04.2017)
- 25) Trensel <http://www.helketmar.ee/et/a/trensel-10> (17.03.2018)
- 26) Tutvustus. <http://eestihobune.ee/eesti-hobune/tutvustus/> (2.04.2017)
- 27) Koolisõiduliit <http://www.ratsaliit.ee/alad/ks/ks-maarustik/> (3.07.2018)